

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP KÖZGYŰJTEMÉNYEK KOLLÉGIUMA

Pályázati azonosító: 204188/00541

Pályázati téma: III. múzeumi évkönyv megjelentetésére

Pályázó: József Attila Városi Könyvtár és Múzeum
6900 Makó, Szent János tér 19/A.

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Köszönjük a Nemzeti Kulturális Alap 350 000 Ft értékű támogatását, amely *A Makói József Attila Múzeum Évkönyve III.* kiadásához nyújtott támogatást. A József Attila Múzeum 2018-ban már harmadik alkalommal rendezte meg a Néprajzkutatók Makói Találkozóját, amely alkalommal húsz előadót fogadhattunk Makón. A szakmai tanácskozáson 20 előadó jelent meg az ország több városából és országhatáron kívülről: így Budapestről, Csongrádról, Hódmezővásárhelyről, Keszthelyről, Kiskunfélegyházáról, Kiskunhalasról, Nagykőrösről, Szegedről és Temesvárról. A múzeumi évkönyvben a tudományos találkozón megjelent kutatók előadásai találhatóak.

A József Attila Múzeum harmadik évkönyvéről

Az évkönyvben tizenegy szerző publikált a tárgyi és szellemi néprajz és a népzene kutatás témakörében.

Az első szerző Katona-Kiss Attila, az orosházi Nagy Gyula Területi Múzeum történész-segédmuzeológusa a kun legénybotok előképeiről, a csillag alakú buzogányokról ír. Az interdiszciplináris tanulmányban a néprajz – azon belül is a pásztorművészet-kutatás –, a történelemtudomány és a régészet eredményeit is felhasználja Katona-Kiss Attila. Az ónosbot és buzogány 18-19. századi önvédelmi fegyverként való használatának történeti előzményei a csillag alakú buzogányok. „A múzeumok néprajzi gyűjteményeiben fellelhető ilyenféle tárgyak története azonban nemcsak a XVIII. századtól adatolható: a kun legénybotok előképei végső soron azok a csillag alakú buzogányok voltak, melyek viszonylag nagy számban ismeretesek a Kárpát-medence területéről, s magyar földre az Árpádok korában kerültek a betelepülésre engedélyt kapó besenyők és kunok révén.”

Kunkovác László, etnofotográfus, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja **BEVEHETŐ VÁR A VALÓSÁG?** Szociográfia, szociofotó, néprajzkutatás című tanulmányában az 1930-as évek Magyarországnak szociográfusairól és szociofotósairól ír, kiknek munkásságát elemzi és köti össze a század második felében alkotókkal.

Gyanó Szilvia, a Balatoni Múzeum néprajzkutató-muzeológusa népszokásról írt, lokális értékeket és sajátosságokat mutat be írásában, hogyan ünneplik Mária születésnapját Kiskanizsán. Írásában

terepmunkájának eredményeit közli, kitér módszertani problematikákra is: mennyiben hat vissza a vizsgált közösségre a kutató jelenléte, miben változik a valóság a tudományos folyamatban?

Vincze Klára, a csongrádi Tari László Múzeum néprajzkutató-muzeológusa a szegedi boszorkányperekben elítélt két makói személy tárgyalását mutatja, Kökényné és Szandáné perét.

Bogoly József Ágoston, művelődéstörténész egy tájház születésének és kulturális elemeinek, jelenkori közösségi ünnepeinek megalkotásának folyamatát mutatja be. A szerző dokumentálja a Dorozsmai Tájház elindulásának körülményeit, az ötletet kitaláló Deli Albin és családja munkájának eredményeit foglalja össze.

Végső István, történész, a Honismereti Szövetség titkára a kiskunhalasi egyleti életbe ad betekintést. A 19. század végétől a 20. században napjainkig tartó időszakban a közösségi szervezkedés egyik formája az egyesületek létrejötte. Az egyleti lét korai időszakát elemzi a szerző egy kiskun városnak, Kiskunhalasnak a példáján keresztül.

Bene Zoltán, író, a SZEGED várostörténeti és kulturális lap főszerkesztője tudománytörténeti és -filozófiai írásában Hegel, Fukuyama történelem-vége koncepcióit mutatja be, elemzi az elméletek azonos és különböző voltát. „Fukuyama azt állítja, hogy a szovjet birodalom bukásával az egész világon uralomra jut *hat* az emberiség történelmének szerinte legfejlettebb kormányzati formája, a nyugati típusú polgári liberális demokrácia. Ám sem Hegel, sem Fukuyama történelem-vége koncepciója nem előzmények nélkül való (és természetesen nem is vitathatatlan). A kérdés azonban esetünkben az, hogy amennyiben elfogadjuk, hogy valamilyen módon és formában véget ért az emberiség történelme, az miként hat az olyan, a jelenbe nyúló történeti meghatározottságokat is kutató diszciplínákra, mint a néprajz?”

Ozsváth Gábor Dániel, néprajzkutató, műemlékvédelmi szakmérnök Tisza menti napsugaras oromzatok az Óperencián innen és túl című tanulmányában egy új értelmezését adja az eddig a néprajzkutatásban túlzottan Szegedhez kötött, Szegedközpontú értelmezését a napsugaras oromzatok elterjedésének. Tanulmányában a Tisza mentén lévő településeken megjelent napsugaras oromzatokat mutatja be. A címben megjelenő Óperencia a szegedi nagyárvízre (1879) utal, és az azt követő korszakban fellángoló napsugaras reneszánszra. Az értekezésből kiderül, hogy a nagyárvíz előtti időszakban is létezett és elterjedt volt a napsugaras oromzat, nemcsak Szeged környékén. A tanulmány egy készülő monográfia előzménye.

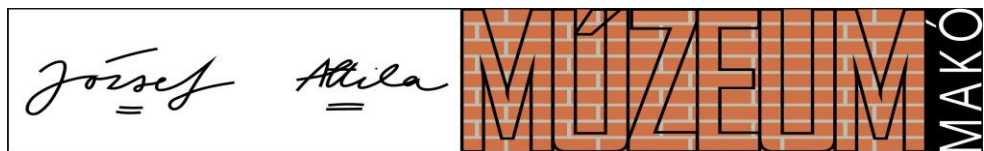
Lipták Dániel, az MTA BTK Zenetudományi Intézet népzene-kutatója egy többnemzetiségű Békés megyei település, Elek vonós zenei hagyományáról és annak képviselőiről ír széles kontextusba

helyezve a település zenei életét. A magyar és nemzetközi szakirodalom mellett terepmunkán készült interjúkkal mutatja be az eleki román népzene egyéniségeit és zenei kultúráját.

Nagy Gábor, a makói József Attila Múzeum néprajzkutató-muzeológusa a dél-alföldi, csanádi és csongrádi juhászok szűreinek kulturális elemzését adja a 20-21. századból. A vizsgált korszakban a pásztoremberek az a csoport, akik ragaszkodnak a szűrökhöz, azok viseléséhez és egy sajátos foglalkozási csoportként fenntartják a viseletük részeként a szűrőket, egyben saját szakmájuk attribútumaként. A juhászok visszaemlékezéseiben láthatunk példákat a szűrők fajtáiról, használatáról és megőrzéséről. A családi archívumokban megtalálható fényképek, a néprajzi szakirodalom és a juhászok visszaemlékezési segítenek bővíteni ismereteinket a témában.

Sziksza Zsuzsanna, a makói József Attila Múzeum igazgatója, néprajzkutató-muzeológus egy makói bognár, Kiss István munkásságát mutatja be. A „Nagyatáder” elnevezés Móra Ferencről származik, ő illetve ezzel a névvel a Nagyatádi kocsikat, melyek létrejötté Makóhoz kötődik. A tanulmányban arról a Kiss István bognármesterről emlékezik meg a szerző, aki 1986-ig folyamatosan gyártotta ezeket a kocsikat Makón. Ezen kocsik a világ különböző országaiba (Szerbia, Németország, Amerikai Egyesült Államok) vitték jó hírét a magyar szaktudásnak.

A Makói József Attila Múzeum évkönyve III. (2019)